

بخش مقاله‌شناسی توصیفی نگارشی دارد به مقاله‌های نشریات در مورد ادبیات کودک و نوجوان. هدف اصلی این بخش، ارائه نظرها، اخبار، نقدها و گزارش‌هایی است که در قلمرو وسیع هنر و ادبیات جهت تحقق فعالیت‌های پژوهشی صورت می‌گیرد. شیوه کار مقاله‌شناسی صرفاً توصیفی و بدون ارزش‌گذاری یا تحلیل مطالب است. برای تسهیل در دستیابی به فهرست مندرجات نشریات و راهنمایی - موضوعی مقالات، سعی شده است که ابتدا از روزنامه و سپس هفته‌نامه و ماهنامه و فصلنامه به صورت الفبایی استفاده شود، به طوری که به ترتیب نام نشریه، شماره نشریه، تاریخ انتشار، و سپس عنوان مقاله ذکر گردد.

فصلنامه نویسنده ۱۳۷۵

مقاله‌شناسی توصیفی

روزنامه‌ها

۱- ایران، پنج‌شنبه ۲۴ خرداد ۱۳۷۵

دریچه‌ای به شعر کودک

نویسنده: سروناز سایه
مقاله

نویسنده با توجه به اندامهای دیداری - شنیداری انسان، به بررسی صدا و تصویرهای دارای ریتم پرداخته و می‌نویسد: هرچه صدا و تصویر دارای نظم باشند، توجه و جذابیت بیشتری را باعث می‌شوند. استقبال کودکان از شعر، قافیه و آهنگ به همین خاطر است و برای کودک، به حافظه سپردن مطلب یک شعر ریتمیک راحت‌تر است، اما این دلیل نمی‌شود که هر شعر آهنگین و موزون برای کودکان مناسب باشد، چراکه ضرب آهنگ کلام و موزون بودن آن باید با مفهومی عمیق و مناسب همراه باشد تا کودک و نوجوان آن را درک کند و حساسیت‌های وضعیت او در آن مشخص باشد.

جمیله جان قربان

قالیچه تیزپرواز تخیل

نویسنده: ابراهیم زاهدی مطلق

مقاله

انسان کوچک، کودک و نوجوانی است که دید او نسبت به جهان، با نگرش بزرگسالان متفاوت است. نویسندگان قصه و داستان برای این گروه، باید به دقت و به طور کافی با مقوله دید و نگرش مخاطبان خود آشنایی داشته باشند. با زبان خاص آنها بگویند و بنویسند و به تخیل و قوه ارزشمند آفرینش کودکان ارج نهند. قوه‌ای که کودک به یاری آن قادر است زمان را اراده کند و به تصورات خود که برای او عین واقعیت است جان بخشد (برعکس بزرگسالان که در آنها، هم با تخیل ادغام می‌شود و نسبت واقعیت‌گرایی به خیال، قابل قبول نیست).

نویسنده مقاله، به تخیل پاک و معصوم بچه‌ها اشاره دارد و ضمن نزدیکتر دانستن آنها به عالم ربوبیت و الهیات، جان‌دار پنداری کودک را نشانه‌ای بر عظمت الهی دانسته و تشخیص و به کارگیری این نکته را عاملی برای جذابیت آثار نویسندگان کودک می‌داند. به عقیده نویسنده، نباید باورهای پاک کودک را با پیام و دستورهای مستقیم، خدشه‌دار کرد.

۳. اطلاعات، یکشنبه ۱۹ فروردین ۱۳۷۵.

جایگاه کتاب مصور و نمایش ایمایی در دنیای

سکوت

نویسنده: روزبه قهرمان

مقاله

در این مقاله، سعی بر آن است که به وسیله استفاده از کتاب مصور، راه‌هایی مناسب برای پرورش استعدادها و توانایی‌های کودکان ناشنوا معرفی شود. نویسنده، با ارائه اطلاعاتی در زمینه پیشرفت‌هایی در تکلم و آموزش بهتر زبان به وسیله کتابهای مصور، به ناشران توصیه می‌کند که برای

این گروه از کودکان، کتابهای تصویری با داستانهای جذاب و متونی ساده تهیه کنند. همچنین با اشاره به افزایش برنامه‌های تلویزیون و تعداد کانالها، پیشنهاد می‌کند که برنامه‌ای مختص کودکان و نوجوانان ناشنوا از طریق نمایش ایمایی تهیه شود تا این عزیزان، به قدرت درک و فهم و ارتباط بیشتری با دیگران دست یابند.

۴. اطلاعات، چهارشنبه ۲۳ خرداد ۱۳۷۵.

آقای جزینی! مانده نباشی

نظری بر «سورهٔ چچه‌های مسجد» ویژهٔ افغانستان.

نویسنده: محمدحسین محمّدی (مهاجر افغانی)

نویسنده پس از اظهار تشکر بی‌شائبه از گردآوری مطالبی دربارهٔ کودکان افغانی و افغانستان، به وسیلهٔ آقای جزینی، که حتی زودتر از خود افغانها به گردآوری کتابی دربارهٔ کودکان افغانی همت گماشته‌است، با دقت به نقد و بررسی قسمتهای مختلف این مجموعه می‌پردازد.

نویسنده، در مورد داستان آقای جزینی که «هوتک» نام دارد، این‌گونه اظهار نظر می‌کند که محور داستان را حوادث قوی و پررنگ تقویت نمی‌کند، بلکه حادثه‌ها از این شاخه به آن شاخه می‌پرند و خواننده را سردرگم می‌کنند. همچنین استفاده از ده - پانزده لغت افغانی برای القای محیط بومی در داستان، کاری غیرواقعی و ناشیانه است. نویسنده در مورد داستان «جمعه» نوشتهٔ خانم فاطمه شعبانی می‌گوید: جمعه داستانی است که در آن از نهد یک نوجوان ایرانی به یک مهاجر افغانی نگاه شده و فضایی واقعی‌تر و تأثیرگذار دارد، ولی دچار اشکالات کوچکی در نحوهٔ بیان آداب و رسوم و آیین افغانها شده‌است که با کمی دقت می‌توانست برطرف شود.

در مورد «نقطهٔ صفر» که حکایت سفر آقای جزینی به مرز ایران و افغانستان است، نویسنده معتقد است که در این مطالب، حاشیه‌پردازی بر

اصل موضوع رجحان یافته و توجه به مهاجران افغانی بسیار کم رنگ است. در پایان نیز، نویسنده ضمن اشاره به مصاحبه با یکی از شاعران افغانی که برای بزرگسالان شعر می‌سراید، می‌نویسد: «گانش بایک شاعر کودک و نوجوان مصاحبه می‌شد.»

۵- ایران، ۲۰ فروردین ۱۳۷۵.

نوق کودكانه‌ای كه به زندگی معنا می‌دهد.

نگاهی به نقاشی کودک و مفاهیم آن (۲)

نویسنده: سیما صراف

نویسنده در این مقاله به رابطه رنگ، تصویر و نقاشی کودک و نوجوان و مفاهیم و نشانه‌هایی که می‌توان از آن برداشت کرد، اشاره‌هایی دارد. وی می‌نویسد: شدت علاقه به رنگ‌های مختلف در سنین خردسالی زیاد است، نوع انتخاب رنگ گرم و یا سردی که کودک در نقاشی استفاده می‌کند، ناشی از علائق، محدودیتها و محرومیتها و یا برعکس، نشانه آسایش و آرامش اوست. نویسنده در ادامه مقاله، نقاشی کودک را تا سنین اوایل دبستان بررسی می‌کند و آن را نوعی نماد می‌پندارد. به بیانی دیگر، نویسنده معتقد است که هر جزء یا شکلی که کودک نقاشی می‌کند، نشانه معنا و مفهومی خاص از درون و روان اوست و ترسها، شادبها و غمهای او را نمایان می‌کند. در پایان توصیه می‌شود که کارشناسان تعلیم و تربیت باید با این آگاهیها، در جهت تأمین خواستها و نیازهای کودکان تلاش کنند.

۶- ایران، سه‌شنبه ۲۱ فروردین ۱۳۷۵.

فردا از آن بچه‌هاست! نشریات کودک و نوجوان

نشریاتی وابسته‌اند.

نگاهی به نشریات کودک و نوجوان

نویسنده: علی اصغر سیدآبادی

مقاله

نویسنده با اشاره به نزدیک شدن زمان برگزاری سومین جشنواره مطبوعات، درباره مشکلات نشریات به بحث پرداخته است. از نظر نویسنده، اکثریت قریب به اتفاق نشریات موجود، به نحوی به ادارات دولتی یا دیگر سازمانها و مؤسسات مرتبط با دولت، وابستگی دارند و در این زمینه به معرفی پاره‌ای از این نوع نشریات می‌پردازد.

به عقیده نویسنده، وابستگی نشریه منجر به نظارت و کنترل بر آن خواهد شد که در همه نشریات به یک اندازه صورت نمی‌گیرد. این کنترل را اگرچه نباید به حساب سانسور گذاشت، اما ساختار تشکیلاتی اغلب سازمانهایی که نشریه کودک و نوجوان دارند متناسب با مخاطبان آنها نیست و برای شناخت نیازها و خواستههای کودک و نوجوان، به تحقیقات گسترده‌ای نیاز است که اغلب مسئولان نشریات این گروه، اطلاعات، ذوق و استعداد لازم را ندارند و این خود معضلی برای نشریه به شمار می‌آید.

این مشکل در نشریات بزرگسالان ممکن است هیچ اشکالی به وجود نیارد، اما در نشریه کودک و نوجوان به علت وضعیت خاص مخاطبان و اینکه فاقد تشخیص مطلب صحیح می‌باشند، معمولاً به نتایج نامطلوب می‌انجامد. برای رفع این مشکل باید از افراد کارداران استفاده شود. مسئله خرید نشریات با توجه به محدودیت شدید مالی بچه‌ها، یکی دیگر از عوامل مشکل آفرین به شمار می‌آید. مسائل یارانه کاغذ دولتی و همچنین وابستگی اقتصادی کودکان به والدین خود، علاقمندان را به این امر رهنمون می‌سازد که در مجلات بزرگسالان صفحه‌ای مخصوص کودک و نوجوان قرار دهد، البته موفقیت این کار به تجربه ثابت شده است.

۷- ایران، پنج‌شنبه ۲۳ فروردین ۱۳۷۵.

کتابدار و کتابخانه آموزشی

نویسنده: نوشین موسوی

تربیت نسل آتی جامعه، به آموزش و پرورش صحیح نیاز دارد و این مسئله، جایگاه کتاب، کتابخانه و کتابدار را مشخص می‌کند. نویسنده مقاله با تأکید بر جنبه‌های مثبت کار کتابخانه‌های آموزشگاهی، به نقش واسطه‌ای کتابدار بین معلمان و دانش‌آموزان پرداخته و آگاهی از شیوه‌های مدیریت، چگونگی اطلاع‌رسانی، شناخت منابع مورد نیاز کتابخانه با توجه به شرایط و ویژگی‌های مراجعان را از جمله مسائل مهم و اساسی کار یک کتابدار معرفی می‌کند.

۸. ایران، شنبه ۲۷ فروردین ۱۳۷۵.

شاعری، حرفه نیست!

گفتگویی با جوانترین اعضای چهارمین کنگره شعر جوان

گفتگو

مصاحبه‌گر: داوود رستمی‌وند

در این مصاحبه، دو شاعر نوجوان و جوان به نام «محسن وطنی» شانزده ساله و «نیره سادات هاشمی» نوزده ساله، درباره شعر و نحوه آشنایی خود با این حیطه سخن گفته‌اند. یکی از آنها در تعریف شاعر می‌گوید: «شعر رسالتی است بر عهده کسی که می‌تواند شعر بگوید و خودش را پیدا کند.» به عقیده این شاعران جوان، شعر باید جوششی از دل باشد. اگر سرایش شعر سود مادی به شاعر می‌رساند بدنیست، ولی شعر گفتن برای مادیات از ارزش آن می‌کاهد.

در مورد جایگاه شعر جوان در حال حاضر، گفته شده است که با توجه به پرورش و بهادادن به مقوله هنر در آموزش و پرورش، امید می‌رود که در آینده، شاعران خوبی وارد این حیطه شوند.

۹. ایران، پنجشنبه ۳۰ فروردین ۱۳۷۵.

المپیاد ادبی، گام در راه جهانی شدن

گزارش

نویسنده، به بهانه برگزاری هشتمین المپیاد ادبی کشور، اطلاعاتی در اختیار خوانندگان قرار داده است: نحوه برگزاری المپیاد، نحوه انتخاب دانش‌آموزان سالهای دوم و سوم مقطع دبیرستان و گزینش نهایی هفت نفر از آنان برای بازدید، آشنایی با اساتید و همسالان و هم‌بانان خود در کشورهای همجوار مانند: پاکستان، افغانستان و هندوستان، از جمله مواردی است که نویسنده به آن اشاره دارد.

گروه انتخاب شده به تبادل فرهنگی در این کشورها پرداخته و زبان فارسی را گسترش و وسعت می‌بخشند. مسئولان این مسابقات امیدوارند که برگزاری این المپیادها، پشتیبانی قوی و کارآمد برای زبان فارسی باشد.

۱۰. ایران، شنبه ۱۵ اردیبهشت ۱۳۷۵.

سفر به عتبات عالیات

نگاهی به برخی آثار برگزیده چهارمین جشنواره کتاب کودک و نوجوان
نویسنده: محسن پرویز
نقد

در این نقد نویسنده به معرفی و بررسی کتاب «زیرناودان طلا» نوشته نجف‌علی مهاجر می‌پردازد و پس از ارائه خلاصه‌ای کوتاه از داستان، اظهار نظر می‌کند که چون در ادبیات ایران، سفرنامه‌ها با وسواس و دقتی بسیار نگاشته شده و به تشریح کامل موقعیت‌ها، مکانها و رسم و رسوم نقاط مختلف می‌پردازند، این اثر نمی‌تواند سفرنامه‌ای کامل باشد، چراکه فاقد ویژگیهای مورد بحث است.

نویسنده، محتوای کتاب را نوعی خاطرات سفر دانسته و در مورد امتیازات آن می‌گوید، کودک و نوجوان با مدفنهایی ائمه اطهار (ع) و چگونگی مشکلات سفر و زیارت در هفتاد سال پیش، بیشتر آشنا می‌شود. نویسنده، در مجموع کتاب را جذاب

و خواندنی معرفی می‌کند.

مدرسه و جامعه رخ می‌دهد، راحت‌تر و موفق‌تر عمل خواهد کرد.

۱۱. ایران، شنبه ۱۵ اردیبهشت ۱۳۷۵

برگزیدگان جشنواره مطبوعات معرفی شدند

خبر

در سومین جشنواره مطبوعات، برگزیدگان بخش‌های مختلف، معرفی شدند. همچنین در این خبر آمده است که آموزش خبرنگاری در رشته‌های عمومی و تخصصی، در مراکز استانها - به غیر از - تهران دایر می‌شود. نویسنده، تأسیس خانه روزنامه‌نگاران جوان را گامی مهم در شناخت استعدادهای کودک و نوجوان کشور می‌داند و انتشار روزنامه را یکی از هدف‌های آن خانه برمی‌شمارد. همچنین گفته شده است که به احتمال قوی به زودی هنرستان روزنامه‌نگاری نیز دایر خواهد شد.

۱۲. ایران، دوشنبه ۳۱ اردیبهشت ۱۳۷۵.

بخشی از کتاب

نویسنده: جفری ا. ج. کلاستین، مترجم: میرحی‌الدین گل‌باز

مطلب حاضر، گزارشی از کتاب اسباب‌بازیها، بازی و رشد کودک است، در کتاب آمده است که تخیل و بازسازی حوادث، برای فعالیت ذهنی کودک امری مناسب و مثبت است. کودک وقتی صدای خود را می‌شنود، برای کاملتر کردن و وسعت دادن آن به لغاتی جدیدتر فکر می‌کند و آنها را به کار می‌برد و همین مسئله، به غنی‌تر شدن گنجینه لغات و نیز پرورش زبان او کمک شایانی می‌کند. ساختن حوادث و اشخاص و افراد خیالی قصه‌های کودکانه در ذهن مخاطب، او را شخصی خلاق بار می‌آورد تا در بزرگسالی قادر به ابداع و اختراع باشد.

کودک از طریق تخیلات، قادر به کنترل احساسات، ترسها و کمبودهای روان خود بوده و در تعاملات اجتماعی مانند آنچه در مهد کودک،

۱۳. ایران، شنبه ۱۲ خرداد ۱۳۷۵.

کتابخانه اسباب بازی

نویسنده: فهیمه ایروانی

مقاله

نویسنده مقاله، پس از اشاره به اهمیت مطالعه در رشد و ارتقای سطح فرهنگ جامعه و سطح نازل مطالعه در جامعه ما، دلایل عمومی این مشکل را ناشی از: قیمت کتاب، نداشتن وقت کافی برای مطالعه و مشکلات نشر دانسته، اما آنها را مشکلاتی تعیین‌کننده نمی‌داند. در ادامه مقاله، پیشنهادهایی به منظور بهبود روند مطالعه ارائه شده است که به طور خلاصه عبارتند از:

- گروه سنی کودکان پیش‌دبستانی باید کتابخانه اسباب‌بازی داشته باشند و از طریق لمس کتابها و لذت بردن از بازی با آنها، آشنایی نسبی با کتاب پیدا کنند.

- از طریق دیدن تصاویر جذاب، علاقه به کتاب را در کودک افزایش داده و توجه او را به کتاب از سنین کودکی ایجاد کنیم، چراکه در حال حاضر، دانش آموزان زمانی با کتاب و کتابخوانی آشنا می‌شوند که حاوی دروس آموزشی بوده و خواندن و انجام تکالیف بعد از آن، اجباری و با فشار و تحمیل همراه است. این خاطره‌نه‌چندان خوش در کودکی، نمی‌تواند به وجود آورنده علاقه به کتابخوانی در کودک و بزرگسال باشد.

۱۴. جمهوری اسلامی، یکشنبه ۶ خرداد ۱۳۷۵.

گنری بر ادبیات کودک و نوجوان

نگاهی به پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان

نویسنده: کیوان کاهن

مقاله

نویسنده به بررسی اجمالی مطالب دومین

نویسنده، پس از اشاره به علاقه و توجه کودک و نوجوان ایرانی به فرهنگ عاشورا و توجه دست‌اندرکاران ادبیات کودک و نوجوان به این مقوله، به بررسی آثار سه نویسنده در این حیطه ادبی می‌پردازد. این نوشتار بیشتر به نقد آثار سیدمهدی شجاعی اختصاص دارد. از نظر نویسنده، «فصل خوب پیوستن» داستانی دارای کشش و جذابیت قابل توجه است؛ «وادی تشنگی» روایتی بسیار خوب از حادثه عاشورا است؛ «از دیار حبیب» دارای نثری جذاب است و «پدر، عشق، پسر» نیز داستانی زیباست.

به نظر نویسنده، صحت اطلاعات داده شده در داستان، نثر جذاب و استفاده از تمهیدات و تکنیک‌های بجای نویسنده در آثار مورد بررسی، باعث شده است که آثار به یادماندنی و عشق‌عاشورایی شخصیت‌های داستانها، به روشنی به نمایش گذاشته شود.

۱۷. کیهان، پنج‌شنبه ۳ خرداد ۱۳۷۵.

بازتاب عاشورا در ادبیات نوجوانان (بخش دوم)
نگاهی کوتاه به آثار عاشورایی سیدمهدی شجاعی، ابراهیم حسن بیگی و داود غفارزادگان.
نویسنده: محمد ناصری

نویسنده، پس از معرفی هر اثر و ارائه بخشی از آن، به نقد مختصر و گذرای آن می‌پردازد. عناوینی که مورد نقد قرار گرفته‌اند، عبارتند از: «تاب به آفتاب»، «دو دست چون دیوبال» و «عمو جان عباس» از ابراهیم حسن بیگی «تا هزار بار»، «نخلها و نیزه‌ها» و «زیر شمشیر غمش» از داود غفارزادگان. نویسنده، «تاب به آفتاب» را داستانی جذاب و قابل تحسین دانسته و معتقد است که خوانندگان آن با یکی از یاران امام حسین (ع) آشنا شده و به رابطه این شخص با امام (ع) پی می‌برند. همچنین «تا هزار بار» را داستانی موجز و خوب معرفی کرده است. در مورد «نخلها و نیزه‌ها» می‌نویسد: «این

شماره از «پژوهشنامه» پرداخته که به طرح مباحث شعر در حیطه ادبیات کودک و نوجوان اختصاص دارد. سپس، محورهای اساسی هر مقاله و بخشهای فصلنامه را به طور گذرا نام برده است.

۱۵. سلام، پنج‌شنبه ۱۷ تیر ۱۳۷۵.

تصاویر، واسطه خیال

مقاله

نویسنده، پس از تکیه بر اهمیت تصویرسازی در ادبیات کودک و نوجوان و مطرح بودن نام کشورمان در این زمینه بین ده کشور مطرح دنیا، به معضلاتی اشاره می‌کند که باعث کندشدن روند ترقی و پیشرفت هنر تصویرسازی در کشور شده است.

به عقیده نویسنده، تصویرگری نوعی باز آفرینی متن است که جذابیت متن را نوچندان کرده و به تکامل ذهنی کودک برای فهم بهتر و بیشتر داستان کمک می‌کند. یکی از ضروریات تصویرگری، آشنایی هنرمند با دنیای ذهن کودک است.

نویسنده، به کارگیری توصیه‌های کارشناسان این هنر را برای بهتر و کاملتر شدن آن، پرهیز از فرمهای کلیشه‌ای گذشتگان، استفاده نکردن از تصاویر یکسان برای موضوعات مختلف، کوشش پیگیر به منظور شناساندن هنر جذاب تصویرسازی ایرانی به هنرمندان و ناشران خارجی و برگزاری مسابقات هنری داخلی و خارجی در این زمینه را به عنوان راهلهایی برای ایجاد زمینه سالم رقابت و نیز پیشرفت کیفی و کمی تصویرگری، معرفی می‌کند.

۱۶. کیهان، سه‌شنبه اول خرداد ۱۳۷۵.

بازتاب عاشورا در ادبیات نوجوانان (بخش اول)
نگاهی کوتاه بر آثار عاشورایی سیدمهدی شجاعی، ابراهیم حسن بیگی و داود غفارزادگان.
نویسنده: محمد ناصری

داستان به دلیل نثر روان، جذابیت و کشش زیاد، صحنه پردازی دقیق و شخصیت پردازی خوب حرّ، قابل تحسین است. «زیر شمشیر غمش» به علت نثر سنگین و واژه‌های مخصوصی که در آن به کار رفته، بیشتر اثری بزرگسالانه است تا کتابی در حد نوجوانان.

۱۸. همشهری، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۷۵.

سینما جای پر حرفی نیست

گفتگو با هوننگ مرادی کرمانی نویسنده و فیلمنامه نویس

مصاحبه‌گر: شاهین امین

این مصاحبه، به بهانه برگزاری اولین جشنواره فیلم معلم، با آقای مرادی کرمانی صورت گرفته و محور اصلی آن آثار ادبی و استفاده سینما از آنها به عنوان فیلمنامه است.

به نظر آقای مرادی کرمانی، نویسندگانی که مایلند آثارشان به نوعی دیگر (غیر داستانی) در سینما مورد استفاده قرار گیرد، باید دید تصویری و ایجاز را در درجه اول اهمیت قرار دهند، چرا که در حال حاضر به دلیل گرایش نویسندگان به داستانهای رمانتیک قرن هجده و همچنین محدودیت در ارائه زندگی واقعی جامعه، ادبیات داستانی در سینمای ایران مورد استقبال قرار نمی‌گیرد.

در ادامه گفته می‌شود که نویسنده باید اجازه بدهد کارگردان با نهد و نگاه خود، اثر مکتوب را سینمایی کند. نویسنده نباید در کم و زیاد شدن مطالب خود حساسیت بیش از حد نشان دهد، در پایان آقای مرادی کرمانی به بیان علل روی آوردن خود به کار بر سینما می‌پردازد.

۱۹. همشهری، ویژه نامه شهردار مدرسه، پنجشنبه ۱۲ اردیبهشت ۱۳۷۵.

«کتاب به همه بچه‌ها نمی‌رسد»

بچه‌ها و مشکلات کتابخانه مدرسه
مصاحبه

مصاحبه‌گر در جمع دانش‌آموزان شهردار مدارس دخترانه منطقه ۱۶ تهران به گفتگو در زمینه کتاب و کتابخوانی پرداخته است. اهم موارد مطرح شده توسط دانش‌آموزان عبارتند از:

- تنها با شروع نمایشگاه بین‌المللی کتاب، پوسترهایی درباره کتاب و کتابخوانی و نوشته‌هایی در این زمینه تهیه می‌شود.

- تعداد کتاب کتابخانه‌های مدارس، حدود سه تا چهار هزار جلد است که اگر چه در اغلب زمینه‌ها عنوان‌هایی وجود دارد، ولی کافی نیست. در این مورد، یک یا دو جلد در محدوده موضوعهای مورد علاقه بچه‌ها مانند: رمان، داستان تاریخی، علمی و ... پیدا می‌شود که البته به همه نمی‌رسد.

□ هفته‌نامه‌ها

۱. زن روز، شنبه ۱۶ تیر ۱۳۷۵.

کودک در آیین ادبیات

نگاهی اجمالی به سیر ادبیات کودکان و نوجوانان در ایران
نویسنده: سیدجمال حیرتی
مقاله

فرهنگ عامه، سر آغاز شکل‌گیری ادبیات کودک و نوجوان است که خود شامل: لالایی‌ها، ترانه‌های کودکان، افسانه‌ها، داستانهای حماسی، عاشقانه‌ها و اسطوره‌ها می‌شود. نویسندگان با طرح این مقدمه، به معرفی پیشگامان گردآوری فرهنگ داستانی و افسانه‌های عامیانه می‌پردازد و در ایران بعد از انقلاب مشروطه از کسانی همچون صادق هدایت، جبار عسگرزاده (باغچه‌بان)، عباس یمنی شریف، مهدی آذریدی، ایرج جهانشاهی و صمد بهرنگی

نویسنده، خواندن کتاب «سالهای بدون زحمت، یک رهیافت انتقادی به ادبیات کودکان» نوشته «ایلیا هلنا اسمیت» را به تمام ویراستاران توصیه کرده است. همچنین می‌گوید: «ویراستار نباید مدام به انتقاد از متن و حذف و اضافه مطالب نویسنده اثر پردازد، بلکه باید نوعی همکاری سازنده با نویسنده داشته باشد تا حداکثر استعداد و توانایی شکوفایی آن، با نظارت او در نویسنده یا تصویرگر هنرمند پدید آید.

نام می‌برد و در بررسی کارهای انجام شده توسط آنها به این نتیجه می‌رسد که: آنها با ساده کردن زبان قصه‌ها، سهمی در جذاب کردن این آثار داشتند تا مخاطبان استقبال بیشتری از آنها بکنند. با گذشت زمان، مضامینی سیاسی توسط نیما یوشیج، سیاوش کسرایبی، احمد شاملو و م. الف. به آذین، وارد ادبیات کودک شد که این وضعیت با انتشار کارهای صمد بهرنگی به حرکتی آشکار تبدیل می‌شود. بعدها با ظهور نویسندگانی همچون: نادر ابراهیمی، هوشنگ مرادی کرمانی و محمود کیانوش، اهداف تربیتی و آموزشی مطلوب و مناسب برای کودکان و نوجوانان، بیشتر مورد توجه قرار گرفت و این موضوعات وارد حیطه ادبیات کودک و نوجوان شد.

۲. سروش، سال هیجدهم، شماره ۷۸۵، اردیبهشت ۱۳۷۵

ادبیات و کتاب کودک و نوجوان

مقاله

مترجم: همایون نوراحمر

در این مقاله مفصل، ادبیات کودک و نوجوان از عهد کهن تا حال حاضر مورد بررسی اجمالی قرار گرفته است. نویسنده، پس از معرفی چگونگی شروع ادبیات کهن، به اشعار و قصه‌های اخلاقی و نیز حاوی الفبا و اطلاعاتی از دانش ریاضی برای بچه‌ها و بخشهایی از افسانه‌های جن و پری و کتابهای حادثه‌ای اشاره می‌کند. سپس به معرفی کتابهای مشهور و مورد توجه از گذشته تا کنون می‌پردازد.

به عنوان مثال، از میان افسانه‌های کهن به طور اعم از داستانهای ایزوپ و لافونتن و از افسانه‌های معاصر از «قلعه حیوانات» اثر جورج اورول نام می‌برد. سپس به بازگویی تاریخچه افسانه‌های جن و پری پرداخته و به عنوان نمونه از افسانه‌های «زیبای خفته» و «ریش آبی» افسانه‌های جمع‌آوری شده توسط برادران گریم در آلمان، «آلیس در سرزمین عجایب»، «شازده کوچولو» نام می‌برد. در مورد کتابهای حادثه‌ای نیز داستانهای «تام سایر»، «هاکلبری فین» «سندیاد» و «زنان کوچک» را معرفی کرده و در آخر به داستان «پرنده» اثر گورویدال نویسنده آمریکایی اشاره می‌کند.

۲. سروش، سال هیجدهم، شماره ۷۸۵، شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۳۷۵

ویراستاران کتاب کودک: تئوری و عمل

نویسنده: تاداشی ماتسیو

مترجم: محمدعلی شیخ علیان

نویسنده، با اشاره به تجربیات موفق خود در انتشار کتابهای کودکان و نوجوانان، به بازگویی نکاتی درباره ویراستاری این گونه کتابها می‌پردازد. وی در آغاز به درک احساس و علائق کودک از طرف ویراستار اشاره می‌کند و رجوع به تجارب گذشته را در این زمینه، مؤثر می‌داند. نویسنده، معتقد است که اگر ویراستار قادر به یادآوری گذشته نیست، می‌تواند کتاب را با صدای بلند برای کودک و نوجوان بخواند و با سنجش واکنش آنها در ارتباط با متن، تصاویر، محتوا و موضوع کتاب، به ندیای آنها راه‌یابد. اگر ارتباط پدید آورندگان کتاب با مخاطب و گیرنده پیام فراموش شود، گرهی کور در کار نشر کتاب پدید می‌آید.

تهران

۴. جهان کتاب، سال اول، شماره ۱۲، نیمه اول اردیبهشت ۱۳۷۵

چه می دانم؟ و چه نمی دانم؟

مقاله

نویسنده: مهدی آثریزی

در این گفتگو، بیشتر در مورد استقبال چشمگیر مردم از نمایشگاه کتاب تهران، کاروانهای دانش آموزی برای بازدید از نمایشگاه و دیگر مسائل مربوط به آن، بحث شده است.

آقای برارزش امیدوار است که این گونه نمایشگاه‌ها، باعث آشتی و عادت کودکان و نوجوانان به کتاب و کتابخوانی شود. وی، نحوه ارائه عناوین کتابها را که به ترتیب موضوعی و همراه با شماره و کد خاص هر کدام صورت گرفته بود، مناسب دانسته و در مورد جداسازی بخش ناشرین از شرکتهای پخش کتاب، معتقد است که این کار مقدر نیست و در واقع به دلیل رکود خرید و فروش کتاب، نمایشگاه محلی برای به جریان انداختن سرمایه‌های راكد ناشران به شمار می آید.

بررسی آثار منتشر شده از لحاظ زمانی، از بین بردن کهنگی موضوعی و زمانی کتابهای شرکت داده شده در نمایشگاه‌های آتی و ظاهر زیبا و جذاب کتابهایی که به نمایش گذاشته می‌شوند، از دیگر موضوعات مورد نظر آقای برارزش بوده‌اند.

علت استقبال گسترده و چشمگیر مردم از نمایشگاه کتاب از نظر ایشان، مناسب بودن فضای نمایشگاه برای عرضه مستقیم، معرفی تازه‌ترین کتابها و ایجاد آشنایی با کتابهای ضروری بوده است.

۶. جهان کتاب، سال اول، شماره ۱۴ و ۱۵، خرداد ۱۳۷۵

گزارشی از نمایشگاه کتاب

گزارش

در این گزارش، اطلاعاتی خلاصه و دقیق درباره نهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران (۱۹ تا ۲۸ اردیبهشت) ارائه شده است. وسعت فضای نمایشگاه، بخشهای مختلف نمایشگاه، تعداد

نگاهی است بر سیر چاپ و انتشار کتابهای «چه می دانم؟» که به صورت یک سری دائرةالمعارف در زمینه رشته‌ها و موضوعات گوناگون علمی، فنی، فلسفی و تاریخ، به خوانندگان عرضه شده است. هر یک از این سری کتابها، به وسیله صاحب نظران رشته‌های گوناگون تألیف شده و به دلیل قطع کوچک، حجم کم و سادگی و روانی نثر، مورد استفاده همگانی و استقبال چشمگیر علاقه‌مندان به کتابهای علمی است.

نویسنده معتقد است که پس از شروع کار نشر این سری کتابها به وسیله احمد آرام و سپس بنگاه علی اکبر علمی و ادامه آن توسط انتشارات امیرکبیر، چاپهای متعدد و پراکنده‌ای از این آثار، آن‌هم بدون ترتیب و نظارت خاص و گاه با سوءاستفاده‌هایی آشکار، به بازار آمده است که باعث مخوش شدن ویژگی‌های چاپ‌های قدیمی‌تر شده‌اند. به گمان نویسنده چاپ پراکنده این کتابها، کاری نادرست بوده و لازم است که یک مؤسسه یا دستگاه مشخص، به طور مجزا و مستقل فقط به ترجمه و آماده‌سازی این کتابها براساس متن فرانسوی کتابهای «چه می دانم؟» همت بگمارد، تا شاید به صورت کتابخانه مرجع علمی برای جوانان ایران مثمر‌تر واقع شود.

۵. جهان کتاب، سال اول، شماره ۱۴ و ۱۵، خرداد ۱۳۷۵

نهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران،

تجربه‌ها و دستاوردها

گفتگو با علیرضا برارزش، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و رییس نهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب

خاطره‌هایی از نهمین نمایشگاه کتاب تهران
نویسنده: سیامک عاقلی

در این نوشتار، معضلات و مشکلات بازدیدکنندگان نهمین نمایشگاه کتاب مورد بررسی قرار گرفته است. نویسنده، خاطره‌هایی در مورد ازدحام مدعوین در روز افتتاح، معطل ماندن بازدیدکنندگان پشت درهای نمایشگاه، کاهش کمی ناشران کتابهای خارجی به دلیل تسویه‌نشدن حسابهای گذشته آنها و نبود کتابهای عرضه شده برای فروش در قسمت انبار تعریف کرده و در خلال آن، گزارش گونه‌ای از وضعیت نمایشگاه عرضه می‌کند.

۹. دنیای کتاب، سال دوم، شماره سوم، نیمه دوم اردیبهشت ۱۳۷۵
مسابقه بین‌المللی تصویرگری کتاب کودک

۱۹۹۶ در ژاپن

خبر

مرکز فرهنگی یونسکو، هر دو سال یک بار «گنگور نوما» را در ژاپن برگزار می‌کند. سال ۱۹۹۷ میلادی بیستمین سالگرد برگزاری این مسابقات است. نویسنده خبر، نحوه ارسال آثار به این مرکز را برای تصویرگران علاقه‌مند توضیح داده و پس از درج آخرین مهلت ارسال آثار، به معرفی جوایز آن پرداخته است. این مسابقه، بین منطقه آسیا و اقیانوسیه، امریکای لاتین، جزائر کارائیب، آفریقا و کشورهای غربی انجام می‌شود.

□ ماهنامه‌ها

۱. آئینه، شماره ۱۰۸ و ۱۰۹، نوروز ۱۳۷۵

کودک، عکس و آینده

نگاهی به نمایشگاه عکس «کودک، آینده» در نگارخانه
کمال‌الملک تهران

ناشران داخلی و خارجی شرکت‌کننده، تعداد عناوین کتابهای منتشر شده داخلی و خارجی و حداکثر مبلغ خرید کتابهای خارجی برای هر نفر و نظایر آنها، از جمله مواردی هستند که در این گزارش معرفی شده‌اند.

نویسنده در ادامه گزارش خود، به تغییر و تحولات این نمایشگاه نسبت به سال قبل، نحوه استقرار مطلوب‌تر غرفه‌ها، برنامه‌های جنبی نمایشگاه و استقبال دو میلیونی مردم از نمایشگاه اشاره می‌کند و معتقد است که نمایشگاه، فرصت خوبی برای ناشران کتاب در تمام بخشهاست تا از طریق تبلیغ مناسب و عرضه کتابهای خود، در ایجاد علاقه به مطالعه و کتابخوانی گام بردارند، که متأسفانه امسال نیز مثل سالهای پیش در این زمینه غفلت شده بود.

۷. جهان کتاب، سال اول، شماره ۱۴ و ۱۵، خرداد ۱۳۷۵

سخن کتاب در نشریه‌های دیگر

زندگی‌نامه

این نوشتار، به بخشهایی از خاطرات کودکی دکتر عباس زریاب خوبی که در «کتاب زندگانی من» آورده شده است، اختصاص دارد. وی در دوران کودکی تمام پول توجیبی خود را صرف خرید کتاب می‌کرده است. جذبه روزافزون خواندن و غوطه‌ور شدن در دنیای اسرار آمیز کتابها، باعث می‌شد که به امانت‌گرفتن کتاب از دیگران و حتی خرید کتابهای دست‌دوم از نوره‌گردان بسپردارد. وی با «مختارنامه»، «حمله حیدری»، «کلپله و دمنه»، «انوار سهیلی»، «اسکندرنامه»، «الف لیله» و «امیرارسلان نامدار» در اوان نوجوانی مأنوس بوده و آموزگاران خود را با اطلاعات وسیع خویش، عصبی یا خجالت زده می‌کرده است.

۸. جهان کتاب، سال اول، شماره ۱۶، نیمه اول تیر ۱۳۷۵

عوارض کتابدوستی

کزاشگر: کاوه گلستان

این نمایشگاه، مجموعه‌ای از آثار عکاسانی بوده‌است که سوژه‌های عکسهایشان، زندگی، مشکلات و حالات کودکان ایرانی است. نویسنده پس از معرفی اجمالی نمایشگاه عکس، به چگونگی نحوه شکل‌گیری نمایشگاه، هدف از برگزاری و دیگر ویژگی‌های آن می‌پردازد. سپس با بیان مضامین بعضی از عکسها تأکید می‌ورزد که هنر عکاسی نوعی وسیله ارتباطی و آگاهی‌دهنده است که می‌تواند بر ملاکننده جنبه‌های مثبت و منفی زندگی باشد.

نیم‌نگاهی به کتاب «خوشبوتر از گلاب» اثر شکوه

قاسم‌نیا

نقد

نویسنده: حامد حجتی

نویسنده در نقد کتاب «خوشبوتر از گلاب»، پرداخت خوب، تکنیک زیبا، دوری از کلیشه، پرهیز از تکرار و کهنگی، سبک نویسنده و تصاویر زیبا و بدیع این کتاب را به عنوان نکات شاخص و مثبت آن معرفی کرده‌است.

۴. ادبیات معاصر، سال اول، شماره دوم، خرداد ۱۳۷۵

زبان ترجمه و ادبیات کودکان و نوجوانان

مقاله

نویسنده: دکتر عباس کسراشیان

نویسنده با اشاره به لزوم توجه والدین و مربیان کودکان و نوجوانان به امر مطالعه و مسائل کتابهای این گروه‌های سنی، درباره ترجمه این‌گونه آثار از زبانهای بیگانه به زبان فارسی به نکاتی اشاره می‌کند. بیشترین تأکید نویسنده بر مقاله‌ای به نام «نکته‌هایی در مورد ترجمه» اثر استنلی آن‌وین است. وی همچنین به گفته‌های رونالدناکس در مورد ترجمه و بویژه ترجمه کتابهای مربوط به کودکان اسناد می‌کند.

نویسنده در ادامه مقاله خود به تشریح عملکرد مترجم در ارتباط با اثر پرداخته و با اهمیت دادن به کار مترجم، دانستن زبان مادری، تسلط کامل بر زبان اصلی اثر، روانی ترجمه و پرهیز از ترجمه طابوق النعل بالنعل را توصیه می‌کند.

وی، ترجمه کلمه به کلمه آثار خارجی را باعث جدایی و فاصله متن اصلی و نیز از بین رفتن سلامت و روانی اثر می‌داند. در چنین وضعیتی، خواننده اثر ارتباط کافی و لازم برقرار نمی‌کند و زود از کتاب خسته می‌شود. خستگی کودک و خردسال از خواندن کتاب، باعث دور شدن او از کتابخوانی خواهندشد و به راحتی نمی‌توان او را به

۲. رشد معلم، شماره ۷، سال چهارم، فروردین ۱۳۷۵

نگاهی به نقش تسهیلی تصاویر در ادراک نوشتار

مقاله

نویسنده: محرم آقازاده

نویسنده پس از مروری کوتاه در زمینه استفاده از تصویر در آموزش علم و مذهب در طول تاریخ، به بحث درباره نظریه روان‌شناسان و متخصصان آموزش و پرورش می‌پردازد. وی از نظرات وارژالا و تر، آلبرت باندورا، شپارد، ویت‌لینگر و باهریک استفاده می‌کند و در سطوری چند، چگونگی آزمونهای مختلف و نتایج آنها را در زمینه اثبات تأثیر مثبت و بالایی تصویر در ادراک و ثبت اطلاعات در ذهن مخاطبان بازگو می‌کند.

در ادامه به این نکته اشاره می‌شود که ظرفیت جذب اطلاعات در مغز انسان از طریق تصویر در مقایسه با نوشتار، بسیار بالاتر و بیشتر است و این ویژگی بخصوص برای کودکان بالایی دارد. در انتها، نتیجه‌گیری می‌کند: نوشته همراه با تصویر برای به حافظه سپردن مطالب و آموزش کودکان بهتر از نوشتار بدون تصویر است.

۳. زائر، سال سوم، شماره ۲۵، فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۵

نویسنده: محمد محمدیان

نویسنده در این مقاله، به چند نوع سفر در فیلمهای کودک و نوجوان اشاره می‌کند که در سالهای اخیر در سینمای ایران به نمایش درآمده‌اند. نمونه این سفرها از نظر نویسنده عبارتند از: فیلمهایی که مضمونشان سفر حقیقی است، مانند: «سفرنامه شیراز» از کیومرث پوراحمد و «مسافر» از عباس کیارستمی. فیلمهایی که مضمونشان سفرهای خیالی از گذشته به آینده یا برعکس و همچنین از حال به آینده یا از حال به گذشته است، مانند «سفر جادویی» از ابوالحسن داوودی. فیلمهایی که در آنها سفرهایی اجباری برای کودکان پیش می‌آید مانند: «باشو غریبه کوچک» از بهرام بیضایی و «بهار» از ابوالفضل جلیلی.

۸. نیستان، شماره ۶ و ۷، اسفند ۷۴، فروردین ۱۳۷۵

ادبیات مذهبی و نقش آن در تربیت دینی

مقاله

نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

نویسنده با اشاره به تأثیر تحولات انقلاب اسلامی بر فرهنگ و ادبیات فارسی و چگونگی پاک‌رفتن ادبیات انقلاب اسلامی و ادبیات مقاومت، می‌نویسد: در حال حاضر جریان مداوم و مستحکمی در زمینه ادبیات مذهبی سراغ ندارد که بتواند مسائل مذهبی را در قالب ادبیات و به بهترین وجه مطلوب و مفید و عاری از اشکالات دینی و شرعی و تاریخی، بیان کند. در ادامه، به ادبیات داستانی و چگونگی استفاده از آن برای تربیت کودکان و نوجوانان اشاره‌هایی شده‌است. در بخش اول با طرح سؤالهایی مختلف، ذهن مخاطب برای شناخت ادبیات مذهبی و چگونگی به کارگیری آن آماده می‌شود. نمونه این پرسشها عبارتند از:

– آیا ادبیات مذهبی را می‌توان با قالبهای ادبی نو بازگفت؟ در حالی که بعضی از خصوصیت‌های این

مطالعه تشویق و ترغیب کرد. به عقیده نویسنده، تعادلی که مترجم در به کار بردن مفاهیم و اصطلاحات اثر به به کار می‌برد، نه باید آن قدر کم باشد که موجب سردرگمی و پیچیدگی معنا و مفاهیم در ذهن خواننده شود و نه آنقدر معادل‌آوری شده‌باشد که متن ترجمه کاملاً با متن اصلی تفاوت پیدا کرده و اصالت اثر از بین برود.

۵. پیام زن، سال پنجم، شماره سوم، خرداد ۱۳۷۵

نوبت پنجره‌ها

گزارش کوتاه از برگزاری مسابقات شعر و داستان دانش‌آموزان دختر استان تهران – فروردین ۱۳۷۵. قم گزارشگر پس از اشاره به برنامه‌های مسابقات شعر و داستان دانش‌آموزان که در مهمانسرای معصومیه شهر قم برگزار شده است، با معرفی نمونه‌هایی از شعر و داستان‌های ارائه شده، به بررسی اجمالی دو بخش شعر و داستان این مسابقات می‌پردازد.

در پایان گزارش، تعدادی از دانش‌آموزان شاعر و نویسندگان داستان و همچنین آثار آنان معرفی شده‌اند.

۶. شیباب، سال سوم، شماره ۱۹ و ۲۰، فروردین ۱۳۷۵

گلدسته مسجد ما و پرواز پرنده‌ای دیگر...

به مناسبت سالگرد شهادت نویسنده شهید حبیب غنی‌پور این نوشتار، مروری بر شخصیت شهید حبیب غنی‌پور نویسنده دو مجموعه قصه «گل‌خاکی» و «عمو سیدی» است. در ادامه، خاطرات راوی از دیدار با شهید غنی‌پور و نحوه برگزاری مراسم بزرگداشت شهادت وی بازگو شده و شرکت‌کنندگان در این مراسم معرفی شده‌اند.

۷. فیلم، سال چهاردهم، شماره ۱۸۶، نوروز ۱۳۷۵

مرام با خودتان بپزید

چند نوع سفر در سینمای کودک و نوجوان ایران

عکسهای کودکان و نوجوانان در راه چهارمین جشنواره

خبیر
چهارمین جشنواره جهانی عکس کودک و نوجوان سوره در اردیبهشت ۱۳۷۶ برگزار خواهند شد و در دو بخش عکاسان کودک و نوجوان (کودکان و نوجوانان از ۷ تا ۱۲ سال با موضوع «آزاد» و «بازی»، و بزرگسالان از ۱۷ سال به بالا با دو موضوع «کودکان و نوجوانان» و «کودکان بی‌خانمان») فعالیت خواهند کرد. داوری بخش اول (عکاسان کودک و نوجوان) توسط گروهی از همسالان خودشان انجام خواهد شد.

۱۱. نیستان، شماره ۶ و ۷، اسفند ۷۴ و فروردین ۱۳۷۵
کتاب سال سروش نوجوان امسال، شعر و داستان برگزیده نداشت

خبیر
مجله سروش نوجوان، در هشتمین دوره انتخاب کتاب سال خود، شعر و داستان برگزیده نداشت، اما در بخش ترجمه، دو اثر متعلق به نورا حق پرست و پروین علی‌پور را که هر دو ترجمه داستان «رامونا و پدرش» به شمار می‌آیند، به طور مشترک برگزیده است. همچنین از کتابهای «عکسهای کودکی» اثر احمد غلامی و «گل‌دان در باغچه» اثر طاهره ابد که در بخش داستان بررسی شدند، تقدیر شده است.

۱۲. آینه پژوهش، سال هفتم، شماره اول (شماره پیاپی ۳۷)، فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۵
مروری بر حرفهای تازه در ادب فارسی

نگاهی به کتاب حرفهای تازه در ادب فارسی، وزن و قافیه، زبان‌شناسی و افسانه‌نویسی، اثر دکتر تقی وحیدیان کامیار

نقد
نویسنده: اصغر ارشادمهرابی

قالیها، نشأت گرفته از بی‌ایمانی و حتی تضاد دینی است.

– چگونه می‌توان از احادیث و حوادث زندگی ائمه (ع) و پیامبران استفاده کرد؟

– تخیل تا چه اندازه اجازه ریزپردازی در شخصیتها و فضاسازی را می‌دهد؟

– بیان معجزه‌ها و عذابهای الهی در داستانهای کودکان و نوجوانان به نحوی که قابل فهم و درک آنها باشد، نه اینکه آنان را بترساند و یا درباره خداوند تصوراتی و حشتناک در آنها ایجاد کند، باید چگونه صورت پذیرد؟

در بخش دوم، نویسنده با اشاره به ویژگی‌های قرآن کریم و شیوه‌های عالی جذب مخاطب در این کتاب آسمانی، به این نکته می‌پردازد که در ادیان دیگر از همین ویژگی‌ها به بهترین وجه در تولید آثار فرهنگی، کتاب، نوار، فیلم، کارتون و غیره استفاده شده و باعث نزدیکی مخاطبان به شخصیت‌های مذهبی، شعارها و الگوهای مذهبی شده‌اند. در پایان، توصیه‌هایی در زمینه بهبود ادبیات مذهبی و نحوه استفاده از این حیطه ارائه شده است.

۹. نیستان، شماره ۶ و ۷، اسفند ۷۴ و فروردین ۱۳۷۵
خانه روزنامه‌نگاران جوان بنا شد

این نوشتار، درباره تاسیس و گشایش خانه روزنامه‌نگاران جوان به وسیله وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با سرپرستی محمدرضا زائری تهیه شده است. هدف از تأسیس این خانه، شناخت استعدادها و دانش‌آموزانی است که توانایی و نوق سرشاری در امور مطبوعات دارند. براساس این خبر، قرار است امکانات لازم برای شکوفایی خلاقیت‌های این‌گونه دانش‌آموزان، در اختیار آنان قرار گیرد.

کار سعی کرده‌است که جذابیت‌های شخصیت‌های شرقی و ایرانی مانند: رستم، سندباد و ... در تقابل با قهرمانان غربی، هویت فرهنگی نونهالان را از هجوم و تأثیر منفی دور نگه‌دارد.

در بررسی داستان‌های عامیانه نویسنده که باز نویسی متون کهن بوده و درصد کمی زاینده تخیل خود اوست، از ویژگی‌های ادبیات داستانی و قصه‌های کهن و نیز تفاوت‌های آنها گفتگو شده و در مورد لزوم گسترش قصه‌های کهن، میرکیانی می‌گوید: «انسانها فطرتاً از این‌گونه داستانها لذت می‌برند، زیرا در آن به مسائل عمومی بشر توجه می‌شود و چون پیراسته شده‌اند، خواننده را به آسانی درگیر و دار ماجرا قرار می‌دهند. انسان فقط در دوران کودکی به این داستانها احتیاج ندارد. انسان امروز، همان نیازهای انسان کهن را دارد، فقط گرفتاری‌هایش بیشتر و شرایط زندگی‌اش متفاوت شده‌است. انسان امروزی، نیاز به آرامش یافتن از طریق شنیدن قصه‌های قدیمی دارد.»

۲. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

داستان علمی - تخیلی قبل از میلاد و بعد از میلاد

و بعد از ۲۰۰۱

نویسنده: ری برابری

مترجم: هادی پیام

در این مقاله، نویسنده با مروری بر وسعت چشمگیر و از دید کمی داستان‌های علمی - تخیلی (که با حروف S-F از آن یاد می‌کند)، به این نکته می‌پردازد که در سال‌های ۱۹۴۶ و بعد از آن، استقبال شاهان توجهی از این نوع داستانها نمی‌شد، اما گذشت زمان، بروز حوادث سیاسی، پیشرفت علم و تکنولوژی و بویژه دستیابی انسان به فضا و کره ماه، باعث شکوفایی این نوع داستانها و توجه عمومی به آنها شد. امروزه استقبال از داستانهای علمی - تخیلی، روزافزون شده‌است.

کتاب «حرفهای تازه در ادب فارسی»، حاوی نوزده مقاله در پنج بخش مستقل است و بیشتر مقالات آن در حوزه تخصصی زبان‌شناسی نوشته شده‌است. در بخش چهارم این کتاب، مقاله‌ای در زمینه نقد افسانه‌نویسی و در بخش پنجم نیز مقاله‌ای در زمینه ادبیات یا متن‌خوانی دیده می‌شود. نویسنده درباره بخش چهارم می‌نویسد: در این بخش، نویسنده کتاب به تعریف افسانه، سابقه آن در ایران و معیارها و تفاوت‌های افسانه‌های کهن با اصول داستان‌نویسی پرداخته‌است. در بخش پنجم کتاب نیز اشاره به این معضل دارد که جوانان، دانشجویان و استادان، به ادبیات معاصر اهمیتی نمی‌دهند و نقد ادبی، داستان‌نویسی، مقاله‌نویسی، و ادبیات معاصر اروپا، برای آنها تدریس نمی‌شود و این در حالی است که شناخت ادبیات معاصر، ضروری‌تر از شناخت ادبیات کهن است.

□ فصلنامه‌ها

۱. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

داستان عامیانه، اقیانوس بیکران نخبان داستانی

گفتگو با محمد میرکیانی

مصاحبه‌گر: سیدعلی کاشفی

موفقیت آقای میرکیانی در نگارش داستان‌های واقعی و داستانها عامیانه، زمینه اصلی این گفتگو به شمار می‌آید. ایشان در کارهایشان سعی کرده‌اند که راوی ساده و صادق داستانهای کهن باشند.

تلفیق شخصیت‌های شرقی و غربی در داستان «تن‌تن و سندباد» این نویسنده، به نوعی، انتقاد از وسعت و نفوذ شخصیت‌های ساخته دست غرب است که به وسیله کارتون‌ها، کتابها و دیگر وسایل پیشرفته اطلاع‌رسانی، به خورد جهانیان و کودکان و نوجوانان کشور ما داده می‌شود. میرکیانی با این

۳. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

داستان علمی - تخیلی

نویسنده: جی-آکادون

مترجم: ی. آ

نویسنده در این مقاله سعی کرده است تعریف قابل قبولی از داستان علمی - تخیلی ارائه دهد و در این زمینه از گذشته‌های دور (حدود سال ۱۵۰ میلادی) نویسندگانی را نام می‌برد که آثارشان در این محدوده می‌گنجد، مانند: «لوسیان» که داستان‌هایی درباره قهرمانی دارد که از ماه و خورشید دیدن کرده و با ستارگان می‌جنگد. سپس، به ژول ورن، اچ. جی. ولز و هوگو گرنسناخ می‌پردازد که فعالیت‌های مثبتی در زمینه داستان‌های علمی - تخیلی انجام داده و نام جایزه سالانه داستان‌های علمی - تخیلی را به منظور سپاس از زحمات و تقدیر از آثار او از نام کوچک وی «هوگو» وام گرفته‌اند.

در ادامه مقاله، نویسندگان دیگری همچون: ری برادبری، آرتور. سی. کلارک و ایزاک آسیموف معرفی شده‌اند.

۴. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

داستان علمی - تخیلی چیست؟

نویسنده: سام. جی. کانروال

مترجم: محمد قصاب

این مقاله، در واقع ترجمه دو بخش نخست «کتاب علمی - تخیلی چیست؟» است و نویسنده آن سعی کرده که با زبانی ساده، داستان تخیلی و داستان علمی - تخیلی را بشناساند و آنها را از یکدیگر متمایز کند.

نویسنده می‌نویسد: «آنچه در داستان تخیلی رخ می‌دهد، به هیچ وجه در واقع اتفاق نمی‌افتد. داستان ازدها، پریان، غولها، جنها، جادو و جادوگران و غیره، از این نوع داستانها هستند، اما اگر

شخصیتهای غیر واقعی را با تکیه بر علم و دانش بشری، قابل قبول سازیم، آن را به داستانی علمی - تخیلی بدل ساخته‌ایم.» و در این زمینه داستان «شاه مایاس» را مثال می‌آورد.

در ادامه مقاله، نویسنده برای توضیح افکار و عقاید نویسندگان داستان‌های علمی - تخیلی به ابتکار جالبی دست زده و همه سبکها و قشرها و علاقه‌مندان این حیطه را در مجلسی فرضی گردهم می‌آورد و با کمی طنز ریزبینانه، خصوصیات کلی و ارتباط آنها را با یکدیگر، نمایان می‌سازد.

۵. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

تحقق رویاها با ادبیات علمی - تخیلی

نویسنده: باتریک بارنیر

مترجم: خیام فولادی تالاری

در این مقاله مفصل، نویسنده با دقت نظر و حوصله فراوان، مباحث تخصصی داستان‌های علمی - تخیلی را از ژول ورن تا نویسندگان عصر حاضر، مورد بررسی قرار داده و فراز و فرودهای تحول، گسترش و تکامل این سبک ادبی را به طور مفصل بیان می‌کند.

۶. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

بیست و پنج نکته درباره ژول ورن

یادداشت: ح. حداد

در این نوشتار، نویسنده به بیست و پنج نکته درباره ژول ورن، نویسنده نامدار آثار علمی - تخیلی اولیه، اشاره می‌کند که مهمترین آنها عبارتند از: پیشگامی ژول ورن در نگارش داستان‌های علمی - تخیلی، استفاده وی از بسیاری حوادث و وقایع طبیعی در داستان‌هایش و برخورداری او از اطلاعات کلی درباره جغرافیا، ستاره‌شناسی و ریاضی.

همچنین به عقیده نویسنده، «از زمین تا ماه» داستانی است که تقریباً به طور دقیق تمام حوادث و

- سه نویسنده صاحب‌نام در این عرصه: ژول ورن، ایزاک آسیموف و آرتور سی. کلارک هستند که ناشران، ایزاک آسیموف را از نظر محتوای علمی آثارش، بالاتر از دو نویسنده دیگر می‌دانند.

- علل روی نیاوردن نویسندگان ایرانی به نگارش داستانهای علمی - تخیلی ناشی از دو عامل فردی و اجتماعی است. در مورد عامل اجتماعی، گفته می‌شود که محیط و جامعه ما آنقدر با علم و دانش محشور و مأنوس نشده‌است که نسبت به مطالعه کتابهایی با تخیل و دیدی تازه در مورد دانش، رغبت نشان دهد. در زمینه عامل فردی نیز گفته می‌شود که نویسنده این آثار باید از استطاعت علمی و توانایی نگارش این نوع مطالب برخوردار باشد که در این زمینه نیز نویسندگان دارای این مشخصات در ایران آنقدر کم هستند که به چشم نمی‌آیند.

در پایان، توصیه شده‌است که با توجه به سودمندیهای ارزنده این نوع آثار، آموزش و پرورش می‌تواند پشتوانه گسترش آنها را فراهم کرده و این آثار را به عنوان کتابهای کمک درسی در اختیار دانش آموزان قرار دهد.

۹. کلیاتک. سال دوم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۵

کودک و مطالعه

یادداشت سردبیر: معصومه انصاریان

نویسنده، با ارائه خبر توانایی خواندن لغات چینی و انگلیسی، توسط دو کودک سه ساله چینی که با هم خواهر و برادر هستند، به تحلیل خبر پرداخته و چگونگی این توان را بررسی می‌کند. به عقیده نویسنده، انگیزه قوی پدر و مادر و خواسته قلبی آنها برای آشنا کردن کودکان خود با لغات چینی و انگلیسی و فراهم آوردن زمینه فراگیری آنها، علی‌رغم شرایط زیستی و محدودیتهای سنی آنها، دلیل اصلی بروز این توانایی در دو خواهر و برادر چینی است. سپس نتیجه می‌گیرد که توجه،

پدیده‌های سفر سفینه‌های فضایی را حتی با جزئیات تقریبی محل پرواز و محل فرود آنها در خود دارد و این براساس زمان نگارش آن، بسیار شگفت‌آور است.

۷. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

آرتور سی. کلارک از دیدگاه منتقدان

تدوین و ترجمه: اشین خاکباز

نویسنده پس از معرفی آرتور چارلز کلارک نویسنده انگلیسی داستانهای کوتاه و رمانهای کلاسیک علمی - تخیلی به شرح مختصری از زندگی‌نامه و مشاغل، تحصیلات و آثار وی می‌پردازد و به اطلاعات وسیع علمی (ریاضی و فیزیک) و تصاویر تفکربرانگیزی که آرتور سی. کلارک در داستانهای خود ارائه می‌کند، اشاره می‌کند.

۸. ادبیات داستانی، شماره ۳۹، سال چهارم، بهار ۱۳۷۵

رمان علمی - تخیلی، ادبیات پیشگویی‌کننده یا قصه‌های جذاب عامه‌پسند

نظرخواهی

حمیدرضا ایشی، سیدعلی کاشفی خوانساری

در این مقاله، نظرات یک کتابفروش، چند ناشر، یک مترجم و یک نویسنده در زمینه رمانهای علمی - تخیلی ارائه شده‌است و اهم مطالب آن در زمینه: نشر و چاپ، نحوه استقبال نویسندگان، نوع کتابهای علمی - تخیلی، روند بازار و میزان استقبال خوانندگان از این نوع آثار، نوشته شده‌است. براساس پاسخهای داده شده:

- نوجوانان، بخصوص پسرها از آثار علمی - تخیلی استقبال بیشتری می‌کنند و دلیل این امر شاید روحیه ماجراجویی و حادثه‌طلبی پسرها در این سنین باشد.

- با مطالعه این آثار، اطلاعات علمی و عمومی و قوه تخیل و خلاقیت مخاطبان افزایش می‌یابد.

علاقه و پشتکار اطرافیان کودک از بدو تولد او تا سنین اوایل دبستان، یکی از عوامل مهم در جذب کودک به کتاب و کتابخوانی و پرورش و تربیت صحیح اوست. این‌کار، کودک را از ورطه‌های هولناکی که در سنین بلوغ، نوجوانی و جوانی در پیش روی دارد، نجات داده و پشتوانه‌ای قوی برای راهنمایی او به راه درست و روشن زندگی خواهد بود.

۱۰. کلبانک، سال دوم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۵

نقش و اهمیت کتابخانه مدرسه در نظام جدید آموزشی

مقاله

نویسنده‌گان: مهین لوانسانی و اشرف طارانی

باتوجه به ویژگی‌های نظام جدید آموزشی، لزوم ارتباط تنگاتنگ کتابخانه مدرسه با کلاس و برنامه درسی، باید مورد توجه ویژه قرار گیرد. تجارب کشورهای در حال توسعه و پیشرفته و ماهیت نظام آموزشی آنها، بیانگر حساسیت نقش و جایگاه کتابخانه و اهمیت استفاده مداوم از آن توسط دانش آموزان است. گفته می‌شود که معلمان بعضی از کشورها، ملزم به تدریس کتاب بخصوصی برای یک درس نبوده و فصول و بخشهای تعیین شده از سوی نظام آموزشی کشورشان را از طریق معرفی منابع و کتابهای گوناگون موجود در کتابخانه مدرسه و آوردن آنها به کلاس، تدریس می‌کنند. بچه‌ها نیز با خواندن و خلاصه کردن مطالب کتاب و انجام تکالیفی که از سوی معلمان داده می‌شوند، در جریان سیال دانش و کتاب قرار می‌گیرند. نویسندگان در بخش پایانی مقاله خود، نقش و اهمیت کتابخانه مدرسه را از سه دیدگاه معرفی می‌کند که عبارتند از: «کمک به برنامه آموزشی مدرسه»، «کمک به ترویج و توسعه عادت کتابخوانی» و «فراهم کردن امکان دستیابی به کتاب و کتابخانه برای پرشمارترین گروه

کتابخوان کشور».

۱۱. کلبانک، سال دوم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۵

قصه‌گویی و پرورش قوه تخیل کودک

نویسنده: واپلین گلوز

مترجم: شفیقه خدایار محبی

نویسنده در این مقاله، ضمن بررسی مسئله قصه و قصه‌گویی برای کودکان و حتی بزرگسالان، جذابیت ارتباط صمیمی و نزدیک با مخاطبان، نمایشی شدن قصه‌گویی، شخصیت‌پردازی، فضا سازی و عکس‌العمل متقابل قصه‌گو در برابر واکنشهای شنوندگان قصه را از امتیازهای این هنر به شمار می‌آورد. در این زمینه، رعایت شرایطی نظیر: مهارت و خلاقیت قصه‌گو، داشتن استعداد، برخورداری از صبر و پشتکار، پرهیز از خستگی روحی و جسمی، تمرین مداوم و مطالعه مستمر در زمینه قصه‌های مورد نظر نیز توصیه شده است.

به اعتقاد نویسنده، افسانه‌های کهن و قصه‌های قدیمی، با ارزش‌ترین منابع تعریف قصه‌اند. وی گوش دادن به قصه‌ها و جذب شدن کودک به آهنگ صدای قصه‌گور را، عامل مهمی در پرورش قوه تخیل کودک می‌داند.

۱۲. کلبانک، سال دوم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۵

ویژگی‌های قصه‌های عامیانه

مقاله

مترجم: زهره بربرخ

داستانهای کهن، اغلب شفاهی گفته می‌شوند و بازگویی آنها باعث ارتباط مستقیم و بی‌واسطه با یکدیگر می‌شود. در این نوع روایت، کودک هم‌زمان با شنیدن داستان به حرکات اعضای صورت گوینده دقیق می‌شود تا حالات و تأثرات را بیشتر و بهتر جذب کند. قصه‌گویی، برای کودک گیرایی و جذابیت بیشتری در مقایسه با قصه‌خوانی دارد. در

شاعرانه و کودکانه به دو بخش تاریک و روشن تقسیم کرده و بخش روشن را مربوط به تجارب و چیزهای ملموس برای شخص شاعر می‌داند و نیمه تاریک را بخشی از روان و ذهن شاعر معرفی می‌کند که تجارب، دیده‌ها و شنیده‌ها و در کل، احساسهای دوران کودکی شاعر در آن پنهان شده‌است. سپس شاعران را براساس نزدیکی و دوری آنان به این نیمه تاریک، تقسیم‌بندی می‌کند به کسانی که به نیمه روشن خود نزدیک‌ترند؛ کسانی که اصلاً نمی‌توانند از گنجینه نیمه تاریک خود نصیبی داشته‌باشند و شاعرانی که نثر را به نظم درمی‌آورند یا با جملاتی دارای قافیه و وزن همراه می‌سازند.

نویسنده، شاعرانی را که بخش عظیمی از اشعارشان ناشی از حسها و تجارب کودکی فراموش شده آنهاست، شاعرانی با منطق کودکانه می‌نامد که احساسهای ناب کودکان را متجلی می‌کنند. در پایان، شعری به عنوان نمونه ارائه و بررسی می‌شود.

قصه‌های عامیانه، جریان زندگی شخصیتها سیال و روان است و از پرداختن به جزئیات پرهیز می‌شود. در عین حال، حالات و صفات به طرز اغراق آمیز و غلو شده ارائه می‌شوند. یکی از مشخصه‌های بعضی از افسانه‌های عامیانه، عنصر تکرار است. بازگویی چند مورد مشابه توسط قصه‌گو، مخاطب را آماده شنیدن ماجرای از پیش تعیین شده می‌کند که آن را حدس می‌زده و به همین دلیل به آرامش می‌رسد.

۱۳. گلپانگ، سال نهم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۵.

وقتی که طلسم استعمار می‌شکند

نقد و معرفی کتاب قلعه طلسم شده، اثر محمدرضا یوسفی نویسنده: طیبه اعلمانی

منتقد، پس از بیان چکیده داستان، وجود عنصر هیجان و تحرك را به عنوان عامل جذابیت آن معرفی کرده و آشنایی مخاطب با رسم و رسوم خطه جنوب، موضوع تازه، نحوه پرداختن به مسئله جنگ و یادآوری خاطرات پرافتخار مقاومت مردم جنوب را از دیگر امتیازات کتاب بر می‌شمارد. به عقیده منتقد، پیچیدگی مطالب و حوادث زمانی و درهم آمیختگی واقعیتها با تخیل، از اشکالات قابل توجه است.

۱۴. گلپانگ، سال نهم، شماره ۱، بهار ۱۳۷۵.

منطق کودکانه در شعر

نویسنده: جعفر ابراهیمی (شاهد)

نویسنده در این مقاله به بررسی تفاوت نثر و شعر پرداخته استز به عقیده وی، نثر تحت سلطه عقل به نگارش درمی‌آید، ولی شعر بر احساس شاعر تکیه دارد، اما اگر بعد منطقی در شعر کودک دیده شود، پدیده‌ای از قبل پیش‌بینی نشده بوده و به‌طور غریزی از ذهن شاعر کودک تراوش کرده‌است.

نویسنده، ذهن شاعر را از لحاظ مضامین

